

Orijinal Kaynak: Gross, Neil. (2017, February 09). “How to Do Social Science Without Data”, *The New York Times*.

Atıf Şekli: Gross, Neil. (2017, Mayıs 10). “Veri Olmadan Sosyal Bilim Nasıl Yapılır?”, Çev. Aslı Özkan, *Sosyal Bilimler*. sosyalbilimler.org/veri-olmadan-sosyal-bilim-nasil-yapilir

Veri Olmadan Sosyal Bilim Nasıl Yapılır?

Neil Gross
Türkçesi: Aslı Özkan

Sosyolog Zygmunt Bauman'ın Ocak 2017'de 91 yaşında hayatını kaybetmesiyle, entelektüel dünya nadir görülen bir bakış açısı ve düşünce çeşitliliği olan bir düşünürü kaybetti. Onun çalışma tarzı bugün Amerika Birleşik Devletleri'ndeki birçok sosyal bilimcininkinden tamamıyla farklı olduğundan dolayı onun ölümü, daha çok sayıda meslektaşımızın onun yolunu takip etmesi durumunda neler kazanılabileceğini düşünmek için bir fırsattır.

Bauman birçok kitap yazdı ve yıllarca İngiltere'deki Leeds Üniversitesi'nde ders verdi. Kariyerinin nispeten son dönemlerinde, tanınan bir bilim insanı oldu. 1989'da 64 yaşında, *Modernity and the Holocaust* [Modernite ve Holokaust] adlı önemli çalışmasını yayımlaması ile büyük bir başarı elde etti. Soykırımın, uygar Almanya'yı ele geçiren ve onu atavist bir hâle döndüren anti-Semitik bir çılgınlığı yansıttığı yönündeki yaygın görüş karşısında Bauman, holokostu modern çağın epey karakteristik bir yaratıcısı olarak tanımladı.

Yirminci yüzyılın başlarının, bize büyük ölçekli fabrikalar, verimli ulaşım sistemleri, disiplinli iş güçlerine sahip büyük işletmeler ve öjenik gibi sözde bilimsel ideolojileri getirdiğini belirtti. Bunlar anti-Semitizmin yanında Hitler'in katliamının temel unsurlarıydı. Bauman, karanlık tarafına da dikkat göstermeden, modern çağın başarılarını kutlamamız gerektiğini savundu.

Modernite ve Holokaust teorinin ve sentezin bir eseri idi. Hiçbir veri toplamadı ve konuşacak bir metodolojisi de yoktu. Bu, daha az katkıda bulunmasına sebep olmadı.

Doğuştan Yahudi bir Polonyalı olan Bauman 1939'da Alman istilasından sonra Sovyetler Birliği'ne kaçarak vatanını terk etti. Burada orduya katıldı, Doğu cephesinde Naziler ile savaştı. Savaştan sonra Polonya'ya döndü ve akademik kariyerine başladı.

Demir Perde'nin arkasında, sosyolog olmak, Marx'a ilişkin her konuda uzman olmak anlamına geliyordu. Bauman hemen dahil olmak istedi. Ancak sola olan bağlılığı asla

solmazken, komünizme karşı duyduğu heyecan yok oldu. 1960'lı yıllarda muhalif öğrencilere destek verirken öğretmenlik görevini kaybetti ve ülkeden ayrılması söylendi.

Sosyolog Max Weber'in çalışmalarının, onun için bir mihenk taşı olacağı İngiltere'ye taşındı. Bauman, Weber'in sosyal bilimcilerin kişisel değerlerini ilimlerinden uzak tutmaya çalışmaları gerektiği fikrini reddetmesine rağmen, Weber'in bürokrasilerin merkezi rolünü vurgulayan modern toplum hakkındaki açıklamasını ilginç buldu.

Weber, bürokrasileri güçlü, ancak iç karartıcı bir şekilde gayrişahsi gördü. Bauman şunu eklemiştir: Bürokrasi insanlık dışı olabilir. Holokostu mümkün kılan bürokratik yapıların sıradan Alman askerlerinin ahlaki hissini ortadan kaldırdığını ileri sürmüştür. Kendilerine sadece işlerini yapıyor olduklarını ve emirleri yerine getirdiklerini söyleyebilirlerdi.

Daha sonra, Bauman bilimsel dikkatini herkesi kapsayan kurumların doğası ve rolü yine kendi odak noktası olan savaş sonrası ve yirminci yüzyılın sonlarındaki dünyalara çevirdi. Savaşın ardından, istikrarın özlemine çektikten sonra, insanların hayatlarını yönlendirmek için bu tür kurumları —Weber'in bürokrasisinin daha tehlikesiz versiyonlarını— kurduklarını savundu. Genç yaşta bir şirket için çalışabilir ve çalıştığınız yerin emekli oluncaya kadar size sığınacak bir şemsiye olmaya devam edeceğinden emin olabilirsiniz. Hükümetler barışı korudular ve kendi kendilerine yardım edemeyenlere yardımcı oldular. Evlilikler, topluluk bağları yoluyla kuruldu ve sürmesi beklendi.

Fakat yüzyılın sonuna doğru, bu kurumlar çeşitli kaynaklardan gelen baskılar altında sönmekteydi. Ekonomik açıdan küresel ticaret artarken Avrupa ve Kuzey Amerika imalat sanayiinde düşüş yaşandı; iş güvenliği kayboldu. Politik olarak da değişiklikler olmaktaydı: Soğuk Savaş sona erdi, Avrupa birleştirildi ve politikacılar refah devletini geriye döndürdü. Kültürel olarak tüketimcilik her şeye yayılmış gibi görünüyordu. Bauman, evliliğe ihtiyatlı yaklaşımın ve nihayetinde internet üzerinden tanışmanın popülerliğinin artması da dahil olmak üzere, sevgi ve yakınlık anlayışında büyük değişimler olduğunu kaydetti.

Bauman'ın görüşüne göre, hepsi bağlıdır. Yirminci yüzyılın ortalarındaki “katı modernite”den bugünkü “akışkan modernite”ye yapılan geçişe şahit olduğumuzu savundu. Hayat daha özgür, daha akıcı ve çok daha riskli hâle geldi. Prensip olarak, çağdaş çalışanlar sıkıldıklarında iş değiştirebilirler, yurt dışına taşınabilirler veya alışveriş yaparak kendilerini yeniden oluşturabilirlerdi. Bir düğmeye basarak yeni cinsel partnerler bulabilirlerdi. Ancak devamlılığı azdı.

Bauman çıkarımları değerlendirdi. Bazıları bu yeni atmosferde gelişti; daha önce yerinde olan kurumlar ve normlar boşucu, baskıcı olabilir. Ancak, daha adil bir kaynak dağıtımı adına savaşmak için geçici bir işgücü bir araya toplanabilir mi? Alışverişi tutkunu tüketiciler sorumluluk sahibi, bağlı vatandaş olma görevine geri dönebilirler mi? Kısa vadeli arzuyla motive olan eşler bağlılığın değerini öğrenebilir mi?

2003'te yayımlanan *Liquid Love* [Akışkan Aşk] adlı kitabında bu son soruyu bir paradoks olarak ortaya attı. Bugün, insanların “kendi düşüncelerine terk edilmek konusunda çaresiz hissettiklerini ve kendilerini kolayca kullanılıp atılabilir hissettiklerini,” ve bu yüzden de “ilişki kurmak’ için can attıklarını” belirtmişti. Aynı anda “ilişkide olma’ durumu konusunda ihtiyatlılar” çünkü bunun “ilişki kurmaları için ihtiyaç duydukları özgürlüğü (evet, doğru tahmin ettiniz!) ciddi bir şekilde sınırlayabileceğinden” korkarlar.

Son olarak, “akışkan modernite”nin iyi davranmadığı kişilerin, güçlü bir kişiye, katiyeti geri kazanmaya ve kozmopolitizmi sepetlemeye söz veren bir lidere dönüşme riskinden endişeliydi.

Bauman’ın çalışmalarıyla ilgili herhangi bir makul değerlendirme, kendisini çok ince bir şekilde yaydığı sonucuna varır. Yazılarının çoğu dağınık, aforizmalı ve tekrarlayıcıydı. Felsefe, edebiyat ve antropolojiye yönelen disiplin sınırları hakkında hiçbir şey bilmiyordu; verimli de olabilirdi yüzeysel de. Ampirik kanıtlar ona eşit derecede uzaktı. Hayal gücü ve keskin zekânın her konu için büyük değeri vardı.

Amerikan sosyal bilimlerinde Bauman gibi düşünörlere fazla yer yoktur. Önde gelen araştırmacılarımız, somutu soyuta tercih eder; süslü bir teorik tanımı sınavabilirler ancak rastgele bir iddiayı dikkatli bir şekilde sınavamaz. Böyle bir gerçek temelli yaklaşımın lehinde söylenecek çok şey vardır.

Ancak, Bauman’ın bu önemli çalışmaya getirdiği geniş kapsamlı entelektöel alan ve vizyonla daha fazlasını yapabiliriz. Özellikle Avrupalı hedef kitlesi tarafından hevesle tüketilen yazıları, okurların zamanlarını ve kendi hayatlarını tamamen yeni yollarla düşünmelerine yardımcı oldu.

Kayda Değer Akademik Metinler mottosuyla, 10 Ağustos 2015 tarihinde yayın hayatına başlayan *sosyalbilimler.org*, sosyal bilimler meselelerine yoğunlaşan, gönüllölük odaklı, açık erişim, akademik bir web sitesidir. Hakkında detaylı bilgi almak için sosyalbilimler.org/hakkinda sayfasını, ekibimizde gönüllü olarak görev almak için sosyalbilimler.org/basvuru sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube’da @sosbilorg kullanıcı adıyla *Sosyal Bilimler*’i takip edebilirsiniz.

sosyalbilimler.org/abonelik sayfasından e-bülten abonesi olarak, her pazar günü, o hafta içinde *sosyalbilimler.org*’da yayımlanan çalışmaların tamamını size gönderilecek bir e-posta ile alabilirsiniz.

sosyalbilimler.org’da yayımlanan metin, video ve podcastlerin paylaşıldığı Telegram grubuna t.me/sosbilorg adresinden katılabilirsiniz.